

SERVICE- OCH VARUFÖRSÖRJNINGPLAN FÖR OCKELBO KOMMUN ÅR 2020

Antagen av kommunfullmäktige 2019-12-16, § 132

Inledning

Ockelbo kommun består av ett flertal byar runt centralorten. I byarna bor ungefär hälften av Ockelboborna. De tre största byarna är Åmot, Lingbo och Jädraås som alla ligger två mil från centralorten. I de byarna finns idag olika utbud för hushållen när det gäller dagligvaror. Drivmedelsförsäljning finns i dagsläget i byarna Åmot och Jädraås. Att bibehålla och utveckla nuvarande kommersiell service i byarna Åmot, Lingbo och Jädraås är mycket viktigt och ger förutsättning för boende och företag i byarna.

Syfte

Varuförsörjningsplanen ska ge riktlinjer för en tillfredsställande försörjning av dagligvaror och drivmedelsförsörjningen till hushållen i kommunens byar.

Planen ska vara ett underlag för bedömning i samband med ansökningar om statligt och kommunalt ekonomiskt stöd till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer på landsbygden för att bibehålla kommersiell service i glesbygden och för att skapa förutsättningar för boende i glesbygden.

Den övergripande målsättningen för kommunen är att trygga en god dagligvaru- och drivmedelsförsörjning för kommuninvånarna på landsbygden.

Nuläge

Kommentarer

Ockelbo kommun har under många år haft ett minskande befolkningsunderlag. Fr o m 2016 har trenden förändrats och befolkningsutvecklingen därefter varit en positiv ökning. Bedömningen är att befolkningsutvecklingen fortsatt är positiv.

Befolkningsutveckling	2019-01-01	2018-01-01	2017-01-01	2016-01-01	2015-01-01
Antal invånare 31 december	5 925	5 896	5 856	5 849	5 765
Förändring	29	40	7	84	-20

Befolkning byarna är följande Åmot 388 invånare, Jädraås 290 invånare och Lingbo 525 invånare (totalt 1 203 invånare)

Kommunens befolkningsutveckling beror till stor del på att födelsetalen fortsätter att understiga antalet döda. Ockelbo kommun har en äldre befolkning än riksgenomsnittet och en relativt mindre andel i åldersgrupperna 20-40 år.

Nuläge dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i byarna

Dessa dagligvarubutiker och drivmedelsstationer utgör strategiska centra för dagligvaru- och drivmedelsförsörjning för hushållen i byarna.

- Åmotsbruks Handel Ekonomisk Förening, Masugnsvägen 2, 816 95 Åmotsbruk (Tempo)
- Kjellas Mack AB, Jädraåsvägen 35, 816 91 Jädraås

Kjellas Mack i Jädraås har under 2019 beviljats stöd från Region Gävleborg, vindkraftsfonden i Jädraås och visionsmedel från kommunen, som möjliggjort nödvändig investering för att möta miljökraven. Det har investerats i nya tankar, oljeavskiljare, spillzoner samt ny pump med betalterminal för att ge tillgång till drivmedel hela dygnet.

Lingbo har varit utan drivmedelsstation sedan maj 2018, men en ekonomisk förening har bildats och beviljats stöd från Region Gävleborg, vindkraftsfonden i Lingbo och visionsmedel från kommunen för att anlägga en drivmedelstank. Anläggningen planeras vara i drift till våren 2020.

Utvecklingsplaner

Under 2019 har byarna Åmot, Lingbo och Jädraås arbetat fram lokala utvecklingsplaner. I dessa beskrivs byarnas historia, bygdeprofil och de har arbetat fram en SWOT-analys, som visar på styrkor, svagheter, möjligheter och hot/hinder. Varje by har även skrivit en vision och prioriterat olika fokusområden. Kommunchefen träffar regelbundet byråden och i detta forum finns möjlighet att följa upp arbetet med lokala utvecklingsplanerna.

Åmots vision:

- Vi vill bevara och utveckla servicen i bygden
- Vi vill verka för en ökad turism i bygden
- Vi vill bevara och utveckla kultur och fritid inom bygden
- Vi vill verka för förbättrade kommunikationer inom bygden
- Vi vill verka för att utveckla näringslivet i bygden

Lingbos vision:

- Vi vill bevara och utveckla servicen i bygden
- Vi vill verka för en utveckling och en ökad samverkan inom föreningslivet
- Vi vill utveckla turismen inom bygden
- Vi vill verka för ett ökat pensionärsboende
- Vi vill verka för en ökad gemenskap inom bygden

Jädraås vision:

- Vi vill utveckla bygdens fysiska miljö
- Vi vill verka för en ökad turism i bygden
- Vi vill verka för en förbättrad kommunikation i bygden
- Vi vill verka för en bättre samverkan i bygden
- Vi vill verka för en nystart av skolan samt nya användningsområden
- Vi vill bevara och utveckla servicen i bygden
- Vi vill verka för att ge möjligheter till nyinflyttning

Stöd till kommersiell service i glesbygd

Enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service får ekonomiskt stöd lämnas om det kan bidra till att uppfylla målet för den regionala tillväxtpolitiken. Sådant ekonomiskt stöd är statligt och prövas och beviljas av länsstyrelsen.

Dagligvarubutiker på landsbygden kan söka ekonomiskt stöd för sin verksamhet i form av *investeringsbidrag och servicebidrag* från Länsstyrelsen samt *hemsändningsbidrag* från kommunen. Investeringsstöd kan sökas hos både Länsstyrelsen och Region Gävleborg.

I första hand kan företagare som har en dagligvarubutik eller en bensinstation i ett gles- eller landsbygdsområde få stöd. Om det finns särskilda skäl kan även företagare som har en fackhandelsbutik få stöd. Även näringsidkare som bedriver verksamhet med varubuss och säljer dagligvaror till konsumenter kan, om det finns särskilda skäl, beviljas stöd.

För drivmedelsanläggningar kan investeringsbidrag och servicebidrag ges till den sista anläggningen på orten och där avståndet till närmaste konkurrerande försäljningsställe är cirka 20 km eller mer. En bedömning får göras från fall till fall om andra omständigheter har betydelse för att upprätthålla den kommersiella servicen. Det gäller både bemannade och obemannade drivmedelsanläggningar.

Investeringsstöd

Investeringsstöd är ett stöd som lämnas direkt till företagaren. Investeringsbidraget kan sökas för inköp, inredning, utrustning, ny- eller ombyggnad eller större reparationer av lokaler. Bidraget kan även sökas för utbildningsinsatser och åtgärdsprogram som syftar till att höja lönsamheten eller förbättra servicen.

Servicebidrag

Servicebidraget kan sökas av företag som är särskilt viktiga för konsumenternas varuförsörjning, om de drabbats av tillfälliga lönsamhets- och likviditetsproblem. Syftet är att förhindra eller fördröja nedläggningar. Bidrag kan ges med högst 250 000 kr per år och lämnas för sammanlagt tre år (åtgärdsplan krävs).

Hemsändningsbidrag

Hemsändningsbidraget kan sökas från kommunen av de butiker som upprätthåller hemsändning av varor till kunder som har svårt att själva ta sig till butiken. Bidrag är ett kommunalt stöd som delvis finansieras med statliga medel.

Det statliga stödet lämnas till kommunen om kommunen ekonomiskt bidrar till en butiks hemsändning av dagligvaror till hushåll eller om kommunen anordnar inköpsturer till en butik. Kommuner får 50 % i bidrag, max 200 kr per kund och inköpstur

Servicepunkter

Inledning

Grundläggande service är mycket viktigt för att få utveckling och ökad tillväxt i kommunen. Tillgången till dagligvaror, drivmedel och mötesplats på orten är en förutsättning för företagande, boende och besöksnäring.

För att stärka den lokala handeln och bensinmacken i byarna ges möjlighet att ansöka om att få uppdragsavtal för att tillhandahålla servicepunkter. På Servicepunkterna ska man till exempel kunna komma och träffas över en kopp kaffe, göra sina ärenden över nätet, ta del av information via broschyrer samtidigt som handeln stärks.

Syfte

Anledningen är att fler ska besöka butiken/macken och uträtta sina ärenden, träffa människor och samtidigt stärka handeln.

Målsättningen för en lokal servicepunkt är att den ska vara ett viktigt nav för sin ort och den service som den kan komma att erbjuda för boende och besökare. Servicepunkten ska vara den naturliga mötesplatsen i en by/ort.

Upplägg

Ansökan för Servicepunkt, ett uppdragsavtal med kommunen, hanteras av kommunens näringslivsenhet. En Servicepunkt per ort (Åmot, Jädraås och Lingbo) och avtal tecknas på tre år, med avstämning årligen. Inför ny ansökningsperiod ska ansökan vara inlämnad senast sista oktober. Finns flera ansökningar från orten tas beslut om Servicepunkt i samråd med respektive byråd.

Kommunens kriterier gäller för Servicepunkter och minst tre kriterier ska uppfyllas för att bli godkänd, punkt 1 är obligatorisk. Det finns åtta kriterier att välja bland och ersättning utbetalas för max fem av dessa.

1. Turistinformation/turistmaterial/Servicepunkten bereder plats för kommunens Sommar-magasin och karta (viktigt att meddela Turistbyrån innan materialet tar slut). Gärna komplettera med information utifrån besökarnas önskemål och behov, försäljning av fiskekort, anslagstavla för lokala evenemang med mera. Delta vid kommunens informationsträffar (Turismforum två gånger/år).
2. Erbjuder hemkörning av livsmedel.
3. En caféhörna som ger möjlighet till en stunds samvaro.
4. Dator med internetuppkoppling eller tillgång till wifi.
5. Anordna minst tre aktiviteter fördelade under året. Aktiviteter anges vid ansökan om ersättningen. Önskvärt att aktiviteterna ska samla fler aktörer vilket ger ett mervärde för byarna i form av samarbete.
6. Erbjuder kopiera, scanna och skriva ut-tjänst.
7. Post- och paketutlämning
8. Övrigt utifrån ortens förslag (sker i samråd med näringslivsenheten och ortens byråd)

Villkor och ersättningsnivå

Det ska tydligt framgå att det är en Servicepunkt och att kommunen är delaktig. Skylt tillhandahålls av kommunen.

För att bli godkänd som Servicepunkt krävs att minst tre kriterier uppfylls. Ersättning erhålls för max fem kriterier och för var och en av tjänsterna betalar kommunen 7 000 kronor till företaget, maximalt 35 000 kronor.

Utbetalning sker efter avtalet godkänts och undertecknats av båda parter. Om avtalet inte fullföljs blir företaget återbetalningsskyldig.

Grundkrav

Näringsstället ska hålla öppet minst fem timmar per dag, fem dagar i veckan. Lokalerna ska vara tillgänglighetsanpassade, bedöms av Västra Gästriklands Samhällsbyggnadsförvaltning.

Ersättningen avser bidrag för ett kalenderår. Rapport ska inlämnas varje år av respektive ort och inlämnas till kommunens näringslivsenhet senast den sista januari varje år.

Aktuella överenskommelser servicepunkter

Tempo Åmot	2020-01-01--2022-12-31
Kjellas mack	2020-01-01--2022-12-31

Kommunen ser kontinuerligt över möjligheterna att utveckla servicen i byarna. Ambitionen är att alla byar i kommunen ska erhålla servicepunkter.

Riktlinjer för hemsändningsbidrag

Hemsändningsbidrag syftar till att vara ett stöd för landsbygdshushållens dagligvaruförsörjning och värna om lanthandlarna (gäller inte tätort Ockelbo). Butiken ska söka om och beviljas varuhemsändningsbidrag innan leveranser kan ske. Ansökan skickas till näringslivsenheten, Ockelbo kommun.

Hemsändning kan även innebära inköpsresa, att butiken hämtar kunderna till butiken så de kan handla på egen hand. Detta för att kunderna utöver inhandling ska få ett socialt utbyte med andra kunder och personalen i butiken. Kunden ansöker om hemsändning eller inköpsresa hos beviljad butik.

Villkor för kund

För att ett hushåll ska få varuhemsändning eller inköpsresa måste man ha svårigheter att ta sig till närbutiken på egen hand. Sådana svårigheter kan t.ex. vara att man inte har egen bil, att kollektivtrafik saknas eller att man har någon funktionsnedsättning. Hemsändning ersätter inte färdtjänst.

Hushåll dit varorna ska levereras/inköpsresa ska ligga i byn med ett upptagningsområde inom 20 km från butiken som beviljats hemsändningsbidrag från kommunen.

Ansökan om varuhemsändning eller inköpsresa görs av kunden till butiken och denna bedömer och beslutar enligt villkoren (kontakta näringslivsenheten vid oklarheter). Butiken sammanställer ett register där det tydligt ska framgå att registret utgör underlag för redovisning av hemsändningsbidrag till kommunen

Varuhemsändning omfattar livsmedel och andra dagligvaror. Andra varor i butikens sortiment kan också ingå om det inte förorsakar extra kostnader. Butiken avgör vilka dagar som hemsändningen eller inköpsturen sker.

Hantering och rapportering

Det är butikens ansvar att ordna transport och försäkring för denna tjänst.

Varje hemsändning/resa ska noteras av butiken i en kvittenslista. Där ska kundens namnteckning finnas samt datum för varje tillfälle.

Butiken får bidrag från kommunen för de hushåll som uppfyller villkoren med 200 kr per hemsändning högst en gång per vecka och hushåll. (bidraget höjs fr o m 1 januari 2020)

Utbetalning sker till butiken två gånger per år genom att butiken rapporterar in kvittenslistor till nedanstående adress, där även kopia på kundregistret ska medfölja.

Denna begäran om utbetalning av hemsändningsbidrag skickas in senast 15 juli för första halvårets leveranser och senast 10 januari för andra halvårets leveranser.

Ansökan om varuhemsändningsbidrag samt utbetalning för detta skickas till Ockelbo kommuns näringslivskontor.

Aktuella överenskommelser hemsändning:

Tempo i Åmot har sedan januari 2018 avtal för hemsändning och inköpsresor. Avtalet gäller tillsvidare, med en uppsägningstid om tre månader (reservation för ändrade förutsättningar).

Mål och slutsats

Kommunen ansöker årligen om statligt stöd för kommersiell service för kostnaden för serviceresor mellan byarna och centralorten. Ockelbo kommun har Kuxabussar (samordning av kollektivtrafik och skolskjutsar) i trafik från byarna till centralorten, vilket underlättar människors möjlighet att bo i glesbygd och få tillgång till den service som finns.

Kommunen har sedan flera år tillbaka infört handlingsturer till byarna, Jädraås, Lingbo, Mörtebo, Gammelfäbodarna och Vansbron. Erhållet bidrag nyttjas till att möjliggöra handlingsturerna och även till utveckling serviceresorna.

Varuförsörjningsplanen ska aktualiseras årligen och i samband med mål och budgetprocessen.